

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Praxis Episcopalis

Piasecki, Paweł

Coloniae Agrippinae, 1620

Quæ potissimum inquire[n]da de Canonicis, & Capitulo.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-61608](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-61608)

Sere poterit. Nec debet quenquam quouis alio modo cogere, vt dicat quæ corrigenda sunt in ijs, quæ ad ipsius officium spectant: sed simpliciter quærat; volentesque respondere audiat. Bene potest etiam per censuras eos cogere veritatem dicere de his, super quibus inquirat; & quæ ad visitationem conueniunt.

Pauin. p. 5. q. 5. Soci. sub num. 25. Caueat autem visitator, ne populo publicè dicat; Si quis aliquid sciat de Canonicis, Rectore, de alijsue Ecclesiasticis, mihi dicat; quia debitam illis poenam imponam; vel sic, & sic faciam. sed secretò cum aliquibus de Parochia fide dignis inquirere debet. Nec chartulas, quas Rustici contra suos Rectores clanculum offerunt, passim recipere debet, nisi contra publicè infamatus; nec nimis credulus sit: & maximè effugiat, ne incognita pro cognitis habeat.

Bart. in l. 1. §. fecisse. ff. de eo, per què fact. Futch. lib. 1. c. 2. n. 14. Caueat etiam ne animi perturbationes signis demonstret; ne presentes habeant quid mirari: & hoc etiam ad visitationem materialem spectat. Constantis enim viri est; cuius animi motus vultus non detegit. In monitionibus verò

procedat leniter, & asperè secundum naturam materiæ, & personæ; Omnia autem paterna charitate, Christianoque zelo agat; vt facilius, feliciusque visitationis fructus consequi valeat.

Videat autem in primis indicem Cleri illius Collegiæ, vel Parochiæ iam præparatum, & exhibitum: & intelligat, an aliquis eorum absens sit; & cognoscat, an legitimè: etsi fuerit causa studij, an percipiat fructus, ac prouentus præbendæ, quos percipere non deberet; vbi aliàs deficeret seruitium Ecclesiæ; vel vbi ipse esset diues. Sed nunc omnes indifferenter eos percipiunt; quia eorù absentia videtur redundare in utilitatem Ecclesiæ. Intelligat etiam an ibi sit cura animarum, & an competat capitulo; quia eo casu, certæ personæ attribuenda esset.

Inquisitio autem generalis hoc pacto fieri poterit, secundum tamen prudentiam Visitatoris; qui habita ratione personarum, & locorum, quædam addere, & plura omittere poterit: nam de omnibus, & de singulis inquirere, non semper erit necessarium; neque omnia vna, aut altera die expediri poterunt.

CAPVT II.

Quæ potissimum inquirenda de Canonicis in Visitatione.

Plura ex his ex 5. Anton. Socin. & ex Cœ. Prouin. Concil. Prouin. l. eo. c. cum VISITATOR singulos Canonicos secretò interrogare poterit, deinde etiam aliquos præcipuè viros ætate, vsu, & probitate commendatos de infra scriptis.

Vtrum ipse sciat, credat, aut fama sit aliquem de Capitulo nunquam, vel rarè residere,

Cultus diuinus } aut diuinis officijs interesse; etiam quod sit suspensus à perceptione fructuum, quia & ipse tenetur residere. Vtrū sciat, &c. quòd Missæ, & officia diuina, die, ac nocte horis competentibus solemniter, celebranda omittantur.

An

creatu-
ra, de
celebr.
miss.
Petr. p. 1.
cap. 12.

An propter anniuersaria de-
functorum, vel alias peculia-
res Missas, Missa ferialis, vel
ordinaria prætermittatur;
quod non licet.

Vtrum celebrentur horis
& locis præscriptis; & an ad-
hibeatur pausa in fine, & in me-
dio; quando non sit officium
de feria.

Vtrum aliquo pacto dig-
noscat, Canonicos antequam
ad chorum perueniant, præpa-
rationem in Concil. præscrip-
tam adhibere, vel non.

An sint, qui ex industria vs-
que ad extremum præfiniti
temporis punctum distulerint
aduentum.

Cultus
diuinus

Vtrum in choro disciplina
ad præscriptum Concil. etiam
quo ad ingressum, & regres-
sum, seruetur. Præcipue an fi-
ant colloquutiones, & risus in
choro, an sedium mutationes;
an officium submissa voce re-
citetur; an epistolæ, aliæque
scripturæ legantur, & an cum
habitu decenti incedant,

An officia ad præscriptum
Kalendarij dicantur; & an
præcipue duæ Missæ canantur.

Vtrum aliquis sit, qui mi-
nus competenter legat, vel
canat.

An lectio in Missa solenni
ante Epistolam canatur

An cantus lasciuus; & an ita
canatur, vt propter modulati-
onis suauitatē maior pecuniar
quantitas à laicis extrahatur.

An horæ diebus festis in cā-
tu recitentur.

An organa quid seculare re-
sonent, seu aliud, quam can-
tum Ecclesiasticum.

Vtrum Martyrologium post
Primam legatur.

An post Completorium ge-
neralis Confessio.

Vtrum Libri apochryphian
Ecclesia legantur.

Vtrum Antiphona, Salue
Regina, vel alia pro tempo-
re Sabbato canatur.

Vtrum pro summo Pontifi-
ce, & pro Episcopo ægrotan-
tibus, & defunctis oretur, &
Missa celebretur; & pro Cano-
nico defuncto.

Concil.
Prou. 6.
quæ ad
diu. off.
Concil.
Prou. 2.
tit. 2.
destr. 14.

Vtrum aliquid circa diuina,
& cæremonias inscio Episco-
po innouetur, muteturue.

An mos Metropolitanæ in
diuinis officijs, in ijs videlicet,
quæ propria non sunt, seruetur.

An in processionibus, stati-
onibus, & supplicationibus
publicis oēs deuotè orent, &
cū grauitate religiosè & sup-
pliciter cantando incedant, &
finita supplicatione eo, vnde
processerunt, reuertantur, non
curiosè interim circumspèctā-
tes, nec vacantes profanis col-
loquijs.

Vtrum Capitulares Con-
uentus, tam de rebus spiri-
tualibus, quam de tempo-
ralibus singulis hebdoma-
dis fiant; & an aliqua distri-
butio hac de causa assigna-
ta sit interessentibus.

An habeantur extra tem-
pora diuini officij diebus
ferialibus præscriptis.

G An

Concil.
Prou. 5.
quæ ad
diu. off.

Concil.
Prou. 1.
& 5. eo.

e. dolen-
tes, de
celebr.
miss. c.
sedulo,
dist. 18.

Petr. 4.
cap. 17.

Capitulū

Concil.
Prou. 4.
quæ ad
capi.

An fructuose, & vtiliter, & quomodo fiant.

An, quando de rebus maioribus agitur, res in vno capitulo præpositæ in alio deliberentur suffragijs occultis ad præscriptum.

An fauore, aut odio, aut alio deprauato affectu priuatorum res magis, quam publicæ gerantur.

An præfectus omnium suffragia non grauati audiat.

An expectetur ante conclusionem omnium sententia.

Vtrum sit, qui extra locum, & tempus suum loqui solet, præueniendo, vel interrumpendo votum alterius.

Vtrum in receptione Canonici in fratrem, vel ad distributiones aliquid intercedat, quod Simoniam sapiat: etiam si quis sponte solueret, vbi esset statutum de soluendo.

Vtrum quando Canonicus recipitur in fratrem, vel alio tempore iuret obseruare statuta Capitularia, & consuetudines.

Vtrum Canonicus Cathedralis etiam in capitulo fidei professionem præsterit, & quo tempore.

Quando electio Syndici, Thelaurarij, & aliorum Officialium fiat, & quamdiu in officio persistant, & an in electione digni, & idonei eligantur, qui functioni suæ grauiter incumbant.

Concil.
Trident.
sess. 4.
c. 14.
Ecl. in c.
cum M.
11. 21. de
constit.

Capitulum

Capitulum

Vtrum Syndicus, seu Thelaurarius, & Prouinciales in singulis capitulis temporalibus ea referant, quæ euerunt, vel facta sunt post aliud capitulum circa negotia ad ipsos spectantia;

Vtrum in capitulis spiritualibus de rebus temporalibus agatur.

Vtrum à Cancellario ordinationes capitulares in libro describantur ad præscriptum.

Vtrum aliquam Ecclesiam, Præbendam, capellam, vel aliud beneficium habeat, cuius præsentatio, vel prouiso ad capitulum spectet: & quo modo in hoc se gerant.

Vtrum sciat esse discordiam, rixam, odium uel inter aliquos de capitulo.

An sit, qui alios iniuria afficere solet.

An, qui cæteris præesse, & dominari curet, ambiatque.

An sit, qui alijs detrahere, vel de illis murmurare solet.

An sit qui discordiam inter fratres seminet, foueatue.

Vtrum, & quando absens habeatur pro præsentate, & interessente.

Vtrum abusus hebdomadæ, & sex mensium sublatus sit.

Vtrum sciat collusionem aliquam fieri in distributionibus quotidianis.

Vtrum earum supputatio fiat ad præscriptam instructionem.

Distributio-
nes

Concil.
Prou.
4. quæ
pert. ad
capit.

Vtrum

Canonica

Verum sciat, credat, aur fama sic aliquem in Canonica secum retinere bannitum, vel malè viuentem, aut etiam cuiuslibet qualitatis Laicū, præter famulos.

An sciat, &c. aliquem, qui Canonicales ædes habeat, ipsas non habitare, in ijsque cibum & potum non capere.

An sciat Ianuam Canonice nocte clausam teneri; & penes quem eius claues custodiantur.

Vtrum sciat, &c. bona mensæ alienari, vsurpariue vel saltem malè, ac negligenter gubernari.

Bona

Idem de bonis cuiuslibet præbendæ.

Et an cū cōsensu Canonici.

Vtrum sciat reditus, ac proventus Eccl. malè dispensari.

Vtrum omnia instrumenta, & scripturæ ad capitulum pertinentia in Archiuio turò custodiantur.

Archiuium

Vtrum etiam iura præbendarum singulorum.

Vtrum Archiuium ab vno tantum, vel à pluribus custodiatur.

Vtrum sciat, &c. Sacristam, custodè, aliumue vasa, vel vestimenta, & alias huiusmodi res, & ornamenta, vel libros, aut alia diuino cultui dicata benè custodire.

Sacristia

An sciat, &c. aliqua de mobilibus, vel immobilibus diminuta esse; & per què, & quale, & quomodo & qualiter.

An rectè, & ad præscriptū Concilij custodiantur.

Bibliotheca

Bibliotheca etiam in collegiatis esse debet, vt Canonici, & pauperes nō beneficiati, qui nō habent libros proprios, literis vacare possint. Quamobrem Carolus Cardinalis S. Præxedis Vir sanctissimus, Ecclesiq; nostri temporis splendor clarissimus, & nunquam satis laudatus, libros suos innumerabiles Capitulo nostro legauit; amplamq; Bibliothecā in ædibus Canonicalibus cum alijs etiam locis capitularibus construi curauit.

Vtrum sciat, &c. aliquè Ecclesiasticum cuiuscūq; status, & ordinis, præcipuè aliquem Canonicum habere cōcubinā, vel suis expensis in domo, vel extra domum retinere, aut cū aliqua suspecta muliere cōsortium, aut colloquium habere.

Vtrum sciat, &c. aliquè esse blasphemum, Simoniacum, vsurarium, aleatorem, conspiratorem, calumniatorè, detractorem, murmuratorè, rixosum litigiosum, zuarum, gulè, ac ebrietati inseruientè, otiosum, negotijs secularib. deditum, venatorem, artè medicā exercentem, rerū Ecclesiasticarū alienatorem, cōsumptorem; & præcipuè an fiat, qui circa cōmestiones, & illicitas fabulationes ferè dimidietatem noctis expendant.

Vtrum sciat, &c. aliquem arma offensiuā vel defensiua ferre, vel domo retinere.

Vtrum sciat, &c. aliquè habitū talarem, & ad præscriptū Conciliorum, ac sacrorū cano-

Concil. Prou. 4. eod.

Ferr. p. 2. c. 12.

e. dolentes, de celeb. Miss.

21. q. per totam.

Concil. Prou. 1. eod.

Spec. de vit. & honest. E. celef. lib. 1. c. 2.

num, ac tonsuram nō deferre.

Cum autē Visitator Canonicos, aliosuē Ecclesiasticos alloquitur, singulorum etiam statum personale ad inscriptam formam describere poterit. Et secum secundum illorum qualitates agere; ab illisq; quos magis pios, ac zelātes cognouerit, diligentius inquirere poterit, etiam de aliqua persona particulari, ubi diffamatio aliqua, vel legitima suspicio adest. Non tamen sit facilis ad credendum, multoque minus ad aliquem condēnandum, sicut nec etiam ad veniam: Quia facilitas veniæ est occasio ad peccādum: & præcipitatio ad condemnandum est maxima iniustitia.

Mores

Status personalis forma.

Die 27. Februarij 1592.

R. P. Thomas Seraphinus Mediolan. Canonicus S. Ambrosij, fl. q. Petri, & Lucie Abadue iugalium, annorum 35. Cōpletorium die 17. Ianuarij educatus in Seminario decem annis.

Habet tres fratres minores, & sorores quinque: quarū tres sunt nubiles, & duæ nuptæ, & auxilio eius non indigēt.

Patrimonium medioere, & commune cum fratribus; ascendit enim ad reddituum annuum scutorum 800.

Ineubuit literis humanioribus, & Rhetoricæ per biennium, deinde Philosophiæ, ac Theologiæ.

Est corporis constitutione valida.

Clericus à sanctæ memoriæ Cardinali Sanctæ Praxidis die 20. Iunij 1569.

Ostarius ab eodem die 10. Martij 1575.

Lector ab eodem die 28. Septemb. 1576.

Exorcista ab eodem 24. Martij 1578.

Acolitus ab eodem die 20. Decembris 1578.

Subdiaconus ab eodem ad titulum præbendæ, & Canonicatus Sancti Satyri in Collegiata Sancti Ambrosij die 23. Iunij 1582.

Diaconus ab eodem die 25. Iunij 1582.

Sacerdos ab eodem die 30. Iunij 1584.

Canonicus S. Ambrosij, & fuit facta collatio Præbendæ & Canonicatus sub titulo Sancti Satyri vacantis per obitum P. Andreæ Oldradi ab eodem Sanctæ memoriæ Cardinali die 25. Aprilis 1581. quæ præbenda est redditus, Scut 700. vel circa.

Receptus in Canonicum à fratribus die 29. Aprilis 1581.

Ad participationem distributionum admittus die 29. Iunij 1581. quæ distributiones ascendunt ad summam scutorum centum viginti pro quolibet Canonico.

Professionem fidei in Synodo celebrata anno 1582. fecit, & fidem exhibuit.

Nullum aliud beneficium, neque pensionem habet.

Est Syndicus capituli hoc anno constitutus die 3. Ianuarij.

Doctor sacre Theologiæ Mediolani die 25. Octobris 1580.

Habet facultatem audiendi confessiones in genere, etiam Ecclesiasticorū, sub die 21. Ianuarij 1592.

Celebrat ferè quotidie, vt dixit, ex deuotione, excepto onere hebdomadæ ratione collegiata; & vt plurimū in eadem Ecclesia celebrat: aliquando verò in Ecclesia Monialium S. Catharinæ P. N. cum facultate Reuerendiss. Ordinarij sub die 3. Martij 1592.

Diuinis officijs ferè semper interest. Nullis

Nullis alijs occupationibus detineatur: & quod superest temporis in Theologia studium, vt dixit, impendit.

Confessarius eius est Ven. P. Paulus Parochus Sancti Victoris in Theatro, cui singulis saltem hebdomadis (vt ex testimonialibus literis ipsius confessarij apparet) peccata confitentur.

Habitu decentem, & tonsuram ordini congruentem, præter mantellum, quod est nimis breue, defert.

Libros habet, vt in indice.

Videtur satis versatus in concionibus Granatæ, & in libro institutionum piarum.

Habitat in ædibus Canonicalibus cum Ludouico eius fratre Clerico, & Ioanne Alberto eius famulo.

Habet talentum concionandi mediocriter. In cæremonijs Ecclesiasticis satis est versatus. Scribit comprè etiam in lingua latina.

Canit cantu, vt aiunt, firmo, & figurato sufficienter.

Aptus ad regimen alicuius Collegij.

Circa dignitatem habentes, Theologum, Pœnitentiarium, Doctorem, & alios huiusmodi, describat etiam functiones, quas exercent; & alia peculiaris. Inquirat de insignijs dignitatum, à quo introducta, & quo tempore, et si ea loco, & tempore requisitis deferaut, vt à cæteris de Clero distinguantur: eosque admoneat, vt sicut signis cæteris præstantiores dignoscantur, sic etiam moribus, & honestate alijs præcellant. Agat autem præcipuè cum præfecto Chori, & Punctatoribus: & vbi opus est, alios deputet, præstato illis iuramento ad præscriptum: Iisdemque supputationum, & solutionum formam, & erratorum tabellam, quæ ab ipsis punctatoribus notanda sunt, si non habent, tribuat. Præfecto autem instan-

ter iubeat, vt Chori, nec non processio- num, ac funeralium disciplinam ad Conciliorum, ac instructionum præscriptum seruari omnino curet, sicut etiam vt diuina officia horis præscriptis recitentur. Et vt hæc facilius Visitator præstare possit, supputationum formam, erratorum tabellam, ac rationem pulsandi ad diuina officia, scribendam putauit.

Supputationum igitur forma, ex ratione distributionis facile colligitur. Distributio autem ita fieri consuevit, vt Matutino denarij sex attribuantur, Primæ 3. Tertix 3. Sextæ 3. Nonæ. 3. Vesperis 6. Completorio 3. Missæ conuentuali 9. Processioni in Ecclesia 3. extra Ecclesiam 6. Quæ distributiones diebus festis de præcepto duplicantur. Solemnioribus verò vt potè diebus Natiuitatis Domini, Circumcisionis, &c. Omnium sanctorum, Natiuitatis, Annunciationis, & Assumptionis Beatissimæ Virginis, Natiuitatis S. Ioannis Baptistæ, SS. Apost. Petri & Pauli. die festo Patroni, & vbi Pontificalia exercentur, triplicantur.

Supputatio itaque facienda est ad rationem denariorum iuxta vniuscuiusque laborem, & secundum censum, & prouentum massæ: detrahendo tamen vnicuique quod detrahi par est, non solum ratione absentix, sed etiam ratione erratorum, si qua commissa sunt.

In tertijs autem partibus Præbendarum in distributiones collatis, vnusquisque, prout opulentior, tenuiorue sit suæ præbendæ tertia pars, quæ ad distributiones confert, cõsequitur ex præscripta ratione seruitij. Si verò defecerit, & quis portionibus cæteris in Choro præsentibus ac deseruientibus accrescit, & pro præsentibus, etiam habentur, qui sacris Canonibus, vel Trid. Synodo: excusantur; vel

Concil.
Prou. 4.
de distr.
quo.

d. c. 1. de
cle. non
resid. &
ibi doct.
Concil.
Prou. 1.
de com.

minif.
Fasch.
lib 1. c.
20. sub
num. 62.
Concil.
Treu. 5.

pro manifesta Ecclesie utilitate absunt; vel ex necessitate, ut est infirmus etiam sua culpa, si, quando in morbum incidit, erat residens, vel pro residente habebatur: ita tamen ut id tantum percipi-

at eo tempore, quod verisimiliter, si factus fuisset percepisset. Quod de distributionibus quotidianis dictum est, procedit etiam in datis interessentibus officio funeris

que ad
dist.
Lap. alle
42.

CAPVT III.

Tabella erratorum, quæ in diuinis officijs ob eundis coërcentur.

QVICVNQVE hebdomadarius, aliusue, qui munus aliquod in diuinis officijs obire debet, stato tempore officij sui subeundi non conuenerit, & munus ipsum per se, vel legitime impeditus per alium non præstiterit, vel de illo impedimento præfectum Chori opportunè certiorè non reddiderit, triū dierū distributionem eo ipso amittat; quod pariter incurrat is, qui huic in ordine succedens, si à Præfecto admonitus, ut absentis vices suppleat, non paruerit.

Idemq; de eo statuitur, qui curā præparandi libros habet.

Nemo in Choro, siue in Ecclesia Sacrationè quicquam, quod ad diuinorum officiorum rationem seu cultum pertinet, fieri iubeat, ijs exceptis, quibus id ex proprio officio incumbit.

Qui secus fecerit, vnius diei distributione plectatur.

Quisquis in Choro, aut in processionibus in aliquo infrascriptorum errauerit, mulctetur illius horæ distributione, quæ cæteris accrescat.

Qui pileum in Choro detulerit.

Qui subirretum in Missarum celebratione ad altare detulerit

Qui Chirothecas in Choro, aut pro-

cessionibus adhibuerit.

Qui in Choro vagatur.

Qui priuatim ibidem officium recitat.

Qui in Choro dormitat, si ab alio Canonico, qui propè assidet, seu ab alio præfecti iussu expergefactus dormitare non destiterit.

Qui literas, libros, scripturasue alias præter eas, quibus tunc pro ratione diuini officij, quod agitur, necessariò vtendum est, perlegerit.

Qui à Chori parte, in qua sedet, aliqua non impeditus valetudine vnà cum cæteris non psallit.

Quique Antiphonas, Responsorias, aliàque id genus ad lectorile non cecinerit.

Qui Antiphonas alias, aut cantus, quam quæ officio conueniunt, cecinerit; quiuè prædictorum partem omiserit.

Qui habitu cuique pro ratione ordinis, loci, temporis, ac officiorum præscriptum non induerit.

Qui Clericalem coronam perspicuam, & ordini conuenientem non gesserit.

Qui caligas, seu alias vestes alterius coloris, quàm nigri gestauerit.

Qui